

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 29/2010 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om folkpensionsindex

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 7 september 2010 en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om folkpensionsindex (RP 108/2010 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Raija Volk, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Sten Palmgren, justitieministeriet
- avdelningschef Anne Neimala, Folkpensionsanstalten

- enhetschef Pasi Moisio, Institutet för hälsa och välfärd
- statistikchef Juha Honkkila, Statistikcentralen
- projektchef Heikki Viitamäki, Statens ekonomiska forskningscentral
- direktör Jaakko Kiander, Löntagarnas forskningsinstitut
- chef för pensions- och karriärfrågor Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- expert Johan Åström, Finlands Näringsliv
- social- och hälsovårdspolitisk ombudsman Riitta Työläjärvä, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf.

Dessutom har Företagarna i Finland lämnat ett skriftligt utlåtande.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att lagen om folkpensionsindex får en bestämmelse om en helhetsbedömning som ska göras med jämna mellanrum om grundtryggheten är tillräcklig eller inte. Social- och hälsovårdsministeriet ska låta göra en bedömning vart fjärde år. Enligt förslaget ska man vid bedömningen för en person eller ett hushåll beakta de förmåner som Folk-

pensionsanstalten verkställer samt utkomststödet enligt lagen om utkomststöd. Dessutom ska bedömningen granska andra faktorer som på ett väsentligt sätt påverkar försörjningen för de personer och hushåll som får förmånerna.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 november 2010.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet välkomnar propositionen. Det är positivt att det ska göras en bedömning av grundtryggheten med jämna mellanrum. Även om regeringen föreslår att förmåner som är undantagna indexbindning ska indexbindas från och med nästa år (RP 139/2010 rd), är det uppenbart att indexskyddet på sikt inte räcker till för att garantera att den samlade grundtryggheten ligger på tillräckligt hög nivå. Också i fortsättningen måste de basala trygghetsförmånerna höjas för att de inte ska släpa efter.

Propositionen bygger på förslagen från kommittén för en reform av den sociala tryggheten (den s.k. Sata-kommittén). I sin rapport ansåg kommittén att dokumentationen av hur grundtryggheten motsvarar behoven är splittrad, otillräcklig och framställd i en form som inte gagnar beslutsfattandet.

Bedömningen påverkar inte direkt nivån på grundtryggheten vid en viss tidpunkt eftersom den läggs fast dels i olika lagar om tryggad försörjning, dels i beslut i samband med budgetpropositionen och rambudgeteringen av statsfinanserna. I första hand är bedömningen tänkt att vara ett kunskapsunderlag för beslutsfattandet. Trots att det inte finns något tvingande skäl att ta in bestämmelser om en bedömning som underlag för beslutsfattandet, anser utskottet att en lagbestämmelse garanterar att bedömningen görs regelbundet. Genom lagen blir social- och hälsovårdsministeriet skyldigt att göra en bedömning vart fjärde år.

Enligt propositionen ska bedömningen gälla om den lägsta nivån i grundtrygghetsförmånerna, det vill säga i de specificerade förmåner som anges i 19 § 2 mom. i grundlagen, är tillräckligt hög. Detta gäller grunddagpenning vid arbetslöshet, arbetsmarknadsstöd, sjuk- och föräldradagpenning och folkpension på grundval av arbetslöshet, ålderdom och förlust av vårdnadsha-

vare. Dessutom ska bedömningen gälla alla andra förmåner som administreras av Folkpensionsanstalten och utkomststödet som är sista handsförmånen i kommunerna.

Tanken är att bedömningen inte ska fokusera uteslutande på enskilda förmåner och nivån på dem. Den ska också undersöka hur det är ställt med ekonomin och försörjningen i hushåll som får förmånerna. Deras försörjning påverkas av många olika faktorer, bland annat sociala trygghetsförmåner, inkomster, skatter och avgifter för tjänster, till exempel dagvårdsavgifter, klientavgifter inom hälso- och sjukvården och självrisiker inom sjukvården, men också av tillgängligheten till service. Vidare påverkas försörjningen av en rad inkomstgränser som bestämmer rätten till och beloppen för förmåner.

En samlad bedömning bör enligt utskottet gå närmare in på hur inkomstfördelningen, incitamenten för att arbeta och arbetsmarknadens funktion påverkas av dels grundtryggheten, dels andra sociala trygghetsförmåner och ändringar i dem. I dag är det vanligt med atypiska anställningar och det finns många hushåll som alternerar mellan att leva på sociala förmåner och löneinkomster. Då spelar det en framträdande roll hur man kan kombinera löneinkomster och sociala trygghetsförmåner. Vidare är det viktigt att man samtidigt tar reda på hur anställda inom låglönebranscher beskattas och går miste om förmåner på grund av arbetsinkomster i jämförelse med bidragstagare. En så brett upplagd bedömning kan vara till stor nytta för både beslutsfattandet och forskningen i ekonomi och socialpolitik i vårt land, påpekar utskottet.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar.

Helsingfors den 28 oktober 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Inkeri Kerola /cent
vordf. Sirpa Asko-Seljavaara /saml
medl. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna
Risto Autio /cent
Arja Karhuvaara /saml
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Håkan Nordman /sv

Markku Pakkanen /cent
Päivi Räsänen /kd
Paula Sihto /cent
Seppo Särkiniemi /cent
Satu Taiveaho /sd
Lenita Toivakka /saml
Erkki Virtanen /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.

RESERVATION***Motivering***

Propositionen om en översyn av bastryggheten bör i princip välkomnas. Men man måste fråga sig om inte regeringen redan på grundval av grundlagen, allmän mänsklighet och rättvisa ska se till att grundtryggheten räcker till utan att det skrivs in i en lagbestämmelse som inte har någon annan funktion än att den förpliktar regeringen att med mycket långa mellanrum göra en statistisk utredning.

När inte regeringen tidigare heller har varit intresserad av att se till att grundtryggheten räcker till, något som de nästan en miljon fattiga i vårt land är ett bevis för, kan den föreslagna lagen inte ses som så mycket annat än hyckleri. Läget blir inte ett dugg bättre av att låginkomsttagare som är utan grundtrygghetsförmåner undantas den föreslagna bedömningen.

Lagen har två allvarliga brister. Fyra år är en alldeles för lång period och framför allt ingår det inga förpliktelser för regeringen och social- och hälsovårdsministeriet, om bedömningen visar att grundtryggheten släpar efter. Redan nu finns det övertygande bevis för att den gör det och inga förbättringar har gjorts. Så det är fullkomligt onödigt att förvänta sig förbättringar utifrån en bedömning när det inte finns förpliktande bestämmelser.

Förslag

Vi föreslår

att lagförslaget i övrigt godkänns enligt betänkandet, men 4 a § med följande ändring:

Reservationens ändringsförslag

4 a §

Bedömning av grundtrygghetens tillräcklighet

Social- och hälsovårdsministeriet ska vart *annat* år låta göra en helhetsbedömning av grundtrygghetens tillräcklighet. Vid bedömningen av grundtrygghetens tillräcklighet beaktas Folkpensionsanstaltens förmåner för enskilde och hushåll samt utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997).

Om helhetsbedömningen visar att grundtryggheten släpar efter, ska social- och hälsovårdsministeriet bereda en proposition med förslag till höjning av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex och andra nödvändiga åtgärder. (Nytt)

Helsingfors den 28 oktober 2010

Erkki Virtanen /vänst
Marjaana Koskinen /sd